

RESILIENT RELIGION – KONFERENCIABESZÁMOLÓ

Pisa, 2021. augusztus 30.–szeptember 3.

HOPPÁL BULCSÚ

2021. augusztus 30-tól szeptember 3-áig tartotta éves konferenciáját az Európai Vallástudományi Társaság (European Association for the Study of Religions, rövidítve EASR) az olaszországi Pisában. Az EASR történetében ez volt a 18. konferencia (a tizediket annak idején a magyar alapszervezet rendezte), és talán elmondhatjuk: az esemény minden tekintetben kinőtte magát. Az eddigi konferenciákon megszokhattuk, hogy a kulcselőadásokat a résztvevők egyszerre hallgathatják, ami mintegy megadta ezen előadásoknak a fontosság egyedi jellegét, ugyanakkor a tudós hallgatóság is valóban közösségnek érezhette magát. Helyhiány miatt azonban a pisai eseményen párhuzamosan három kulcselőadás volt hallható. Összesen tizennégy főelőadót kértek fel. A szervezők a kulcselőadások programozásával megpróbálták struktúrát adni a monstre rendezvénynek, de ezen előadások tartalmáról lehetetlen jelen keretek között számot adni. Ezen talán egyedül a tanulmányok publikálása segíthet majd. A további dolgozatok százait olvasva azonban arra a meggyőződésre juthatunk, hogy a vallás világa kimeríthetetlen a vallástudományi kutatás számára, nem beszélve az erre való reflexiók szerteágazóságáról.

Nehéz elhinni, de 900 előadás hangzott el a konferencián. Igaz, ebből majd 600 online, azaz nem valós jelenléti előadás volt. Mindenesetre az évről-évre növekvő résztvevőszám mutatja, hogy az Európai Vallástudományi Társaság a vallástudományi kutatás legfontosabb fórumává vált. Mi sem szégyenkezhetünk a résztvevőszámunk miatt: Magyarországról tizenöt, a környező országokból pedig még három magyar kutató vett részt a konferencián. Sőt, bennünket, magyarokat az a megtiszteltetés is ért, hogy az egyik kulcselőadó Pócs Éva volt. A pandémia okozta online térbe való bezárkózás technikai kihívásainak azonban a szervezők nem tudtak megfelelni. Nagyon sokszor nem biztosították a megfelelő eszközöket, és az internetes kapcsolatok gyakori szakadozása megkeserítette a valódi tudományos eszmecserere váró résztvevők dolgát.

Az ilyen nagy kongresszusok esetében mindig kérdés, hogy kell-e egyfajta arca, egyértelmű megkülönböztető jegye legyen az eseménynek. Megszokhattuk már, hogy az Európai Vallástudományi Társaság éves konferenciáinak megpróbálnak valamilyen átfogó témát adni, amelyhez a kutatók, jöjjenek bármely területről,

csatlakozni tudnak. A mostani konferencia-téma azonban mintha túlságosan is nagy teret adott volna az értelmezéseknek, és azt a benyomást keltette, mintha a vallás egy megfoghatatlan, örökké elillanó, lényegiséggel nem rendelkező entitás lenne. Nehéz lefordítani a *resilient religion* kifejezést, mely a konferencia fő témája volt. A reziliencia magyar nyelvterületen is elsősorban pszichológiai kifejezés. A konferencia témaleírásában azonban inkább olyan képességként írták le, amely a változás folyamatában ellenállni vagy a hatást felvenni képes. A reziliencia olyan készség is, amely a változásnak ellenáll, s csak egy idő után alkalmazkodik az új környezethez. Ilyen értelemben a reziliencia a krízisekkel való szembenézés tudatossága. Ezek az értelmezések a vallás és valláselemek folyamatos változására utalnak. A *resilient religion*nek van olyan értelme is, amely viszont egyáltalán nem kapott visszhangot a konferencián. A gyógyító, pontosabban öngyógyító vallás karaktere ugyanis inkább az állandóságot jelenítené meg. Európa és az európai vallástudomány helyzetét tekintetbe véve talán ez lehetett az egyik rejtett üzenete a konferenciának: a változás, az átalakulás fontosabb, mint az állandóság. Kérdés, hogy ez igaz-e, s nem az egész folyamatnak csak az egyik aspektusára ad-e választ?